

JOHAN BÄCKMAN

Jokainen valtio on paha

Valtiotieteiden maisteri Johan Bäckmanin mukaan Ulkopoliittinen instituutti ja sen tutkija Henricki Heikka ovat joutuneet kohtuutoman hyökkäilyn kohteiksi. Heikalla varmasti on oma missionsa, mutta niin on kaikilla muillakin tutkijoilla, Bäckman toteaa. Bäckmanin mielestä roistovaltioista puhues- sa kannattaa muistaa, että jokainen valtio on perimmäiseltä luonteeltaan roisto.

■ Ulkopoliittisen instituutin tutkijan Henricki Heikan retoriikka on nostattanut *Historiallisen Aikakauskirjan* vastaiskuun. Jussi Pakkasvirta ja Heikki Patomäki syyttivät Heikkaa mm. ideologisesta valikoivuudesta ja huonosta tutkimuksesta. Samalla Ulkopoliittinen instituutti sai huutia laitoksena, jonka tutkimustoiminta ”ei täytä normaaleja akateemisia kriteerejä”. Taustana on se, että Heikka on poikkeuksellisen voimakkaasti puolustanut Yhdysvaltain ulkopoliitiikkaa.

Mielestäni on kohtuutonta syyttää yksin Heikkaa, onhan hän vain tullut tiivistäneeksi suomalaisessa ilmapiirissä ja mediassa muutoinkin ilmenevät tendenssit. Tähän ilmapiiriin Ulkopoliittisella instituutilla on olematon vaikutus. Heikan retoriikka on

vain pisara valtameressä; onhan ”kolmannen maailmansodan” informaatiokamppailu läsnä joka ilta olohuoneissamme.

Pakkasvirta ja Patomäki yrittävät jyrätä Heikan niillä samoilla metodeilla, joista he moittivat Heikkaa. Jyrkät kielikuvat, valikoivuus, väärät historian tulkinnat ja analogiat ovat argumentteja, joilla Heikka voisi yhtä hyvin syyttää Patomäkeä ja Pakkasvirtaa. Vaikuttaa myös siltä, että Heikan käsitys pahuudesta yritetään kumota heijastamalla pahuus Heikkaan.

Tuskin on väärin sanoa, että Heikka jokseenkin lapsellisella intomielisyydellä ihannoii Yhdysvaltain ulkopoliitiikka vähän samalla tavalla kuin eräät entiset stalinistit ihannoivat Neuvostoliittoa. Mutta onko väärin ihannoida?

Heikalla on jyrkän äärioikeistolainen (ns. oikeistoliberaali) missio, mutta kiinnostavaksi asian tekee se, ettei kysymys ole yksinomaan Heikan missiosta. Kyse on koko maailmaa ravistavasta Yhdysvaltain johtamasta ideologisesta kamppailusta, joka muokkaa myös Suomen poliittista elämää ja tiedonvälitystä. Voi olla, että Heikka on onnistunut kuvaamaan tämä mission sisällön poikkeuksellisen hyvin. Siitä voimme olla hänelle kiitollisia.

Mannerheim-vertauksessaan (Mannerheim = Bush) Heikka vastaavasti nostanut esiin historiallisen analogian, joka voi tiedostamattomastikin yhdistää laajoja Nato-myönteisiä kansalaispiirejä Suomessa. Mielestäni yksikään vertailu ei ole toista huonompi, eikä tutkijoilta tule kieltää mitään vertailuasetelmia. Mitä Patomäki ja Pakkasvirta kertovat Yhdysvalloista, on ollut monien tiedossa jo kauan. Mutta mitä Heikka kertoo suomalaisesta tiedonvälityksestä ja politiikasta, on uutta.

Sitä paitsi jokaisella tutkijalla on oma missionsa, myös Patomäellä ja Pakkasvirralla. Ei yksikään tutkija ole missioista vapaa! Heikan kuvaus Yhdysvaltain toimien oikeutuksesta ei ole yhtään sen virheellisempi kuin Pakkasvirran ja Patomäen arvio Yhdysvalloista ”roistovaltiona”. Yhdysvallat kuitenkin on joutunut raakalaismaisen hyökkäyksen kohteeksi, eivätkä Yhdysvaltain omat toimet historiansa eri aikoina

mitenkään vähennä terrorin vakavuutta. Maailmanhistoriassa on paljon ”roistovaltioita”, mutta aiheen rajaamisen puitteissa ei aina voi kaikista muistuttaa. Ei Yhdysvaltain politiikkaa tutkivalta voi vaatia sitä, että hän joka välissä muistuttaa Yhdysvaltain rikoksista maailman eri kolkissa.

Valtioiden jaottelu roistoihin ja ei-roistoihin ei tunnu järkevältä, koska jokainen valtio on luonteeltaan paha. Jokainen valtio on jossakin tilanteessa käyttänyt häikäilemätöntä väkivaltaa suhteessa omiin tai muiden maiden kansalaisiin. Sitä paitsi historiallisessa vertailussa Suomi kaikkine erilaisine verisine sotineen ja keskitysleireineen tuskin jäisi suhteutetulla roistovaltio-listalla hännänhuipuksi. Suhteellisesti arvioituna Suomen historia on Euroopan verisimpiä.

Valtiot toimivat ja ovat aina toimineet kansainvälisten suhteiden anarkiassa, joka perustuu omien etujen ajamiseen. On olemassa yleismaailmallisia normeja, mutta tilanteen vaatiessa ne eivät merkitse suurvalloille mitään. Niin kauan kuin on olemassa valtioita, jokainen valtio on perusluonteeltaan roisto, mutta ei ole moraalisesti pitävää leimata jokin valtio suuremmaksi roistoksi vain kokonsa vuoksi.

Yhdysvaltain toimia on kritisoitu kautta maailman, mutta samalla on hyvä muistaa, ettei niissä ole mitään uutta. Yhdysvallat on aina toiminut samoin, samaten muut suurvallat. Eikä ole näkyvissä mitään sellaista kehitystä, joka muuttaisi perinteen.

Pakkasvirta ja Patomäki peräävät Ulkopoliittiselta instituutilta mm. ”tieteellistä laadunvalvontaprosessia”. On selvää, että UPI:n julkaisutoiminnassa ja joidenkin tutkijoiden julkisessa esiintymisessä on tendenssi. Mutta nykyisen tutkimusrahoituksen maailmassa samankaltaisia tendenssejä löytyy jokaisesta tutkijayhteisöstä, eikä UPI ole mikään poikkeus. Uskoisin peräti, että UPI:ssa on tavallista vähemmän tendenssejä.

On kiinnostavaa, että Patomäki ja Pakkasvirta syyttävät Ulkopoliittisen instituutin johtajaa sensuurista, kun tämä ei suostunut julkaisemaan heidän tekstiään kokonaisuudessaan *Ulkopolitiikka*-lehdessä. Vastaavasti Heikka paheksui aiemmin sitä, että *Histo-*

riallinen Aikakauskirja ei suostunut julkaisemaan hänen vastaustaan kritiikkiin. Soisi, että molemmat lehdet julkaisisivat avoimesti vastineita sen pituisina kuin kirjoittajat itse haluavat. Tämä on kirjattu Journalistin ohjeisiin joita tulee noudattaa (journalismiahan tällainen mielipidekirjoittelu enemmälti on).

Patomäki ja Pakkasvirta moittivat Heikkaa ”journalistisuudesta” aivan kuin siinä olisi jotain pahaa. Minun mielestäni onnistuessaan todella hyvin journalisti pystyy tutkijaa paremmin kuvaamaan yhteiskuntaa, vaikka yleensä tutkijat ovat journalisteja analyyttisempiä. ■

Toisin kuin Bäckmanin puheenvuorossa ja Ulkopoliitiikka-lehdessä 4/2002 Henrikki Heikan artikkelin yhteydessä on esitetty, Historiallinen Aikakauskirja ei ole koskaan kieltäytynyt julkaisemasta eikä vaatinut lyhentämään yhtään Heikan kirjoitusta. (Toim. suom.)